

Flýgggið ikki undan krabbasjúkum

–Eitt tað ringasta ein krabbasjúkur kann koma út fyri er, tá tey hann kennir flýggja undan honum. Tí tey eru bangin fyri síni egnu reaktión meira enn at sára tann rakta sigur Joan Ziskason, sjúkrasystir

Ein stórur partur av arbeiðinum hjá Joan Ziskason, sjúkrasystir hjá Føroya Felag móti Krabbameini er at vitja fólk, sum eru rakt av sjúkuni krabbamein. Her er hon seinasta mikudag og vitjar 77 ára Greta Gaard Jensen, sum býr á Argjum. Greta hevur krabbamein.

Tá fólk hoyra, at ein ið tey kenna hevur fingið diagnosuna krabbamein, so hendur tað ofta at tey vilja sleppa undan at standa andlit til andlit við viðkomandi. Og hetta kemst av óttanum fyri hvussu tey sjálvi uppføra seg í hesi støðu.

–Hetta er eitt tað ringasta, ein sum hevur fingið boðini frá lækna, um at hann ella hon hevur krabbamein, kann koma út fyri. Tað er náttúrligt í fyrstuni at hugsa um deyðan, tá ein hevur fingið krabbamein, óttin ið stendur av hesum saman við kensluni av, at ein verður skýggjaður er sera svárt, sigur Joan Ziskason, sum síðan fyrsta juni hevur starvast hjá Føroya Felag móti Krabbameini, sum sjúkrasystir.

–Eg kenni eitt dømi um ein persón sum fekk krabbamein. Áðrenn var hann hvønn einasta morgun vanur at tosa við grannan um leyst og fast. Aftaná at tað spurdist at hann hevði fingið krabbamein, tosaði grannin ikki við hann. Eitt heilt ár aftaná tók hann seg saman og spurdi hvussu viðkomandi hevði tað, sigur Joan Ziskason.

–Tað sum ein krabba-

meinsjúklingur hevur mest brúk fyri er vanligur næstrakærleiki. Grannin eigur ikki at skýggja hann, hann eigur ikki at kenna seg sum deydadømdan og í staðin fyri at tuga trupuleikan burtur eigur at verða tosað um hann, sigur Joan Ziskason.

Liva við óttanum

Komandi mikukvöld verður fundur á Hotel Hafnia fyri fyrrverandi krabbameinsjúklingar, núverandi og teirra avvarandi.

–At hava verið raktur av krabbameini, viðførir fyri tey flestu broytingar í gerandisdegnum. Tað sum nógv liva við er óttin fyri at gerast sjúkur aftur. Sum avvarandi kann vera ringt at skilja hesa støðu, og vita hvussu ein stuðlar best. Fyri at bota um hetta skipa vit fyri fundinum, sigur Joan Ziskason

Bólkaterapi

–Krabbameinsfelagið skipar fyri tveimum bólkunum av fólkum, sum eru rakt av krabbameini. Í tí eina bólkinum eru bert kvinnur, sum eru raktar av krabbameini í bróstunum, hendan bólkin kalla vit "Bót til bata", sigur hon.

–Hetta eru sokallaðir sjálvhjálpsbólkar. Í hinum bólkinum eru tey, sum eru lekt, tey sum eru í viðgerð og tey sum eru uppgivin. Min leiklutur sum sjúkrasystir er at veita professionella hjálp.

–Í bólkunum kunnu tey tosað fritt um alt sum liggur teimum á hjarta, tey kunnu tosa við fólk sum skilja teirra støðu, tí tað er ongín sum skilir betri ein krabbameinsjúkling, enn ein sum sjálvur hevur verið raktur av sjúkuni og kanska er vorðin frískur. Hesin kann tosa um óttan og um hvussu hann yvir-

vann hendan, sigur Joan Ziskason.

Krógva seg

–Fólk sum hava krabbamein hava ofta lyndi til at krógva seg. Fåa tey eitt forkølið ella bert eina pirru, so kemur óttin fram aftur um at nú er stöðan versnað. Hjá einum krabbameinsjúklingi snýr tað seg um at broyta lívsáskoðan, at læra seg at liva her og nú og gloyma stúranini fyri framtíðini, sigur Joan Ziskason.

–Fleiri fólk sum hava fingið krabbamein hava greitt mær frá, at fyrsta tíðin kennist sum at fara inni eitt svart hol, inni ein tunnil. Tey fara heilt á botn persónliga, tá tey fáa boðini, men so byrjar at lýsa aftur og tá ein tíð er gingin, so er alt ljósari, sjúklingurin hevur persónliga viðgingið sína sjúku og byrjar at læra at liva við henni, sigur Joan

Eftir Jústinus Eidesgaard
Mynd: Kalmar Lindenskov

Ziskason.

–Ofra verður alt ov lítið fokuserað uppá lívsqualitet, tað at hava eitt gott lív her og nú. Og deyðin verður gjørdur fremmandur. Vit skulu øll doyggja fyrr ella seinni, tó svárost kennist hetta, tá eitt menniske er ungt, sigur Joan Ziskason.

–Eg veit ikki um tað er náttúrligt, men millum manna verður nógv meira tosað um teir krabbameinsjúklingar sum doyggja enn teir sum í veruleikanum gerast frískir og tað er tann størsti parturin, sigur hon.

Bøgesvang

Fundurin fyri fyrrverandi og núverandi krabbameinsjúklingar og

avvarandi verður klokkan 19.00. Á fundinum verða tveir fyrilestrar hildnir, Henning Bøgesvang, prestur fer at tosa um óttan og hvussu ein frægast kann viðgera hendan og Helen Bernt Andersen, sjúkrasystir við serkunnleika um krabbamein fer eisini tosa um broytingarnar í gerandisdegnum, tá ein gerst sjúkur av krabbameini.

Millum 90-100 fólk verða árliga rakt av krabbameini í Føroyum.

–Vit fara at skipa fyri líknandi fundum kring landið í framtíðini, sigur Joan Ziskason.